

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 238/2021 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava lakivaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Katri Aho, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Johanna Mäkitalo, oikeusministeriö
- yksikkövastaava, talous- ja velkaneuvoja Virva Sirén, Helsingin oikeusaputoimisto
- johtava perinnän asiantuntija Seija Kareinen, Verohallinto
- johtaja, lakimies Minna Backman, Takuusäätiö sr
- asiantuntija Santeri Suominen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- lakimies Lidia Blanco Sequeiros, Finanssiala ry
- lainsäädäntöasioiden päällikkö Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät ry
- professori Panu Kalmi

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- konkurssiasiamiehen toimisto
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Suomen Pörssisäätiö
- Keskuskauppakamari
- Suomen Asianajajaliitto
- Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
- Suomen Tilintarkastajat ry
- professori Tuula Linna

Valiokunnan lausunto TaVL 17/2022 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Ehdotuksen taustalla on EU:n direktiivi uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä (EU 2019/1023). Yrityksen saneerauksesta annettuun lakiin esitetään direktiivin edellyttämiä säännöksiä varhaisesta saneerausmenettelystä, johon velallinen voisi hakeutua, vaikkei olisikaan vielä maksukyvytön vaan maksukyvyttömyyden uhkaama. Direktiivi asettaa vähimmäisedellytyksiä myös konkurssin tehneiden yrittäjien velasta vapautumiselle ja maksukyvyttömyysmenettelyiden tehokkuudelle sekä edellyttää vuosittaista tiedonkeruuta ja raportointia menettelyistä. Samalla tehtäisiin menettelyä sujuvoittavia muutoksia myös perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn. Osa muutoksista ei ole suoraan direktiivin edellyttämiä mutta liittyisi kiinteästi samoihin tavoitteisiin.

Yksityishenkilön velkajärjestelystä annettuun lakiin esitetyt muutokset liittyvät direktiivin tavoitteisiin yrittäjien velkajärjestelyjen helpottamisesta ja uuden alun mahdollistamisesta. Velkajärjestelyjen edellytykset ja esteperusteet olisivat aiempaa kevyempiä ja nopeuttaisivat velkajärjestelyyn pääsyä. Samalla tehtäisiin myös muita, kansallisista tarpeista johtuvia muutoksia. Direktiivin vaatimukset koskevat vain elinkeinotoimintansa lopettaneita maksukyvyttömiä yrittäjiä, mutta nyt ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin kaikkiin velallisiin riippumatta siitä, ovatko he harjoittaneet elinkeinotoimintaa.

Ehdotetut muutokset vastaisivat osaltaan myös hallitusohjelmassa mainittuihin velkajärjestelyä ja yrityssaneerausta koskevien lakien muutostarpeisiin velkajärjestelyjen ja niiden kattavuuden parantamiseksi.

Keskeisten ehdotusten arviointia

Talousvaliokunta on arvioinut käsiteltävänä olevia ehdotuksia toimialansa kannalta kiinnittäen huomiota erityisesti elinkeinotoiminnan harjoittamisen edellytyksiin ja ehdotetun sääntelyn tasapainoon velkojien ja velallisten näkökulmasta. Talousvaliokunta on aiemmin eri asiayhteyksissä, mm. luottotietolain maksuhäiriömerkintöjä koskevaa sääntelyä arvioidessaan (TaVL 35/2021 vp — HE 109/2021 vp), korostanut yrittäjien uuden alun mahdollistamisen näkökulmaa ja toisaalta tasapainoisen sääntely-ympäristön vaikutusta luotonantoon.

Talousvaliokunta pitää yrityssaneerauksesta annetun lain muutoksia kannatettavina. Saneerausmenettelyn onnistumisen kannalta on olennaista oikea-aikaisuus: menettelyyn on voitava ryhtyä mahdollisimman pian sen jälkeen, kun on selvinnyt, että yritystoiminnan menestyksellinen jatkaminen tällaista menettelyä edellyttää. Samasta syystä valiokunta pitää tärkeänä esimerkiksi käynnisteillä olevaa pienyrityksille neuvontaa tarjoavaa Early Warning -palvelua.

Velkajärjestelystä annetun lain muutosten arvioinnissa on kyse ennen kaikkea velallisen ja velkojan intressien punninnasta. Vaikka voidaan arvioida, että osa direktiivin enimmäisvaatimukset ylittävistä muutoksista heikentää velkojien asemaa jossain määrin, talousvaliokunta pitää saamansa selvityksen perusteella ehdotettua sääntelyä tasapainoisena. Tätä korostaa se, että sääntely voi myös osaltaan lisätä taloudellista toimeliaisuutta, minkä voidaan arvioida kompensoivan

Valiokunnan lausunto TaVL 17/2022 vp

sääntelyn vaikutuksia velkojien näkökulmasta. On kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että nyt käsiteltävät ehdotukset ovat osa säädöskokonaisuutta, joka vaikuttaa velkojan riskeihin, ja voivat siten osaltaan vaikuttaa myös luottojen hintoihin ja saatavuuteen. Tältäkin kannalta tasapainoisesti velkojan ja velallisen intressit huomioon ottava sääntely-ympäristö on keskeinen, ja sääntelyn vaikutuksia on syytä seurata.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös asiantuntijakuulemisessa ilmenneeseen huolenaiheeseen saneerausmenettelyn oikeusvaikutuksista konsernin velkojien kannalta. Ehdotuksen mukaan selvittäjän päätöksellä voidaan sekä varhaisen vaiheen saneerausmenettelyssä että perusmuotoisessa saneerausmenettelyssä poikkeuksena maksuikieltoon jatkaa maksujen suorittamista konsernitilijärjestelyn, ts. emoyhtiön tilin kautta. Tilanteisiin voi liittyä tulkintakysymys siitä, onko tällaisen menettelyn aikana emoyhtiölle syntynyt saatava etuoikeutettua saatavaa, joka pitäisi maksaa takaisin. Talousvaliokunta esittää lakivaliokunnan harkittavaksi, tulisiko sääntelyä muuttaa niin, että selvittäjä ei kuitenkaan voi antaa lupaa maksuun, mikäli se tarkoittaisi konsernin velkojan saatavan kasvamista, ja että konsernitiliin liittyvien konserniyhtiöiden maksujen kautta syntyvä keskinäinen saatava ei voisi olla yrityssaneerauksessa olevan yhtiön muita velkojia paremmalla etusijalla.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös ehdotetun sääntelyn suhteeseen muuhun voimassa olevaan yrityssaneerausta koskevaan sääntelyyn. Esitetystä sääntelystä voi jäädä epäselväksi, saako varhainen saneerausmenettely muiden lakien katsannossa perusmuotoista yrityssaneerausta vastaavat oikeusvaikutukset. Tältä kannalta on olennaista, tarkoitetaanko muissa laeissa mainitulla yrityssaneerauksella perusmuotoista saneerausmenettelyä, varhaista saneerausmenettelyä vai molempia. Talousvaliokunta kehottaa lakivaliokuntaa selvittämään asiaa mietinnössään.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta korostaa, että nyt käsiteltävässä sääntelyssä on kyse tasapainon löytämisestä edellä kuvattujen velallisten ja velkojien näkökulmien välillä. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että näitä intressejä on punnittu ehdotetun sääntelyn valmistelussa huolellisesti ja ehdotuksia voidaan pitää lähtökohdiltaan perusteltuina. Samalla valiokunta muistuttaa, että esitetty sääntely on vain yksi osa laajempaa kokonaisuutta: erityisesti vireillä oleva positiivista luottotietorekisteriä koskeva sääntely, maksuhäiriömerkintöjä koskeva sääntely ja yrityssaneeraustyöryhmän jatkotyö sekä talousneuvonnan kehittäminen ovat tältä kannalta keskeisiä. Yksin velkojen järjestely ei välttämättä paranna velallisen asemaa riittävästi vaan tuelle ja neuvonnalle voi olla tarvetta myös velkajärjestelyn aikana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että lakivaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto TaVL 17/2022 vp

Helsingissä 29.3.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok

jäsen Atte Harjanne vihr

jäsen Hannu Hoskonen kesk

jäsen Eeva Kalli kesk

jäsen Pia Kauma kok

jäsen Matias Mäkyne sd

jäsen Sakari Puisto ps

jäsen Minna Reijonen ps

jäsen Janne Sankelo kok

jäsen Joakim Strand r

jäsen Veikko Vallin ps

jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen